

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
Πανεπιστημίου Πατρών
ΠΤΔΕ
και Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος (Παράρτημα)

Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α

ΤΡΙΤΗ 16 ΜΑΡΤΙΟΥ 09.30 - 14.00 μ.μ.

Αίθουσα Σεμιναρίων Α΄ Κτιρίου Πανεπιστημίου Πατρών (Πρυτανεία)

ΘΕΜΑ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
των υποψηφίων Καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης.

Αξονες της θεματικής:

- Διεθνής και ελληνική σχετική εμπειρία
- Δομή και οργάνωση του προγράμματος
- Φορείς παροχής του προγράμματος

Επιμέλεια

Θεόδωρος Μυλωνάς

Πάτρα, Μάρτιος 1999

Επιστημονική Επιτροπή

- *A. Κοσμόπουλος*
- *Θ. Μυλωνάς*
- *Π. Παπούλια*
- *Γ. Σταμέλος*
- *B. Χαραλαμπίδης*

Οργανωτική Επιτροπή

- *N. Μάνεσης*
- *A. Παπανδρέου*
- *E. Πασσάς*
- *Π. Πίλουρης*

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΘΕΜΑ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

υποψηφίων Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

ΤΟΠΟΣ: Αίθουσα Σεμιναρίων στο ισόγειο του Α΄ Κτιρίου
του Πανεπιστημίου Πατρών (Πρυτανεία)

ΧΡΟΝΟΣ: Τρίτη 16 Μαρτίου 1999 ώρες 09.30 - 14.00 μ.μ.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Συντονιστές: **Θεόδωρος Μυλωνάς, Αθηνά Νύκτα**

09.30 - 09.45 Χαιρετισμός από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πατρών κ. **Σ. Αλαχιώτη** και τον Κοσμήτορα της Σχολής των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών κ. **Σ. Μπουζάκη**

09.45 - 10.00 **Α. Κοσμόπουλος:** Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας του Σχολείου και το Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας των Εκπαιδευτικών

10.00 - 10.15 **Δ. Φωτεινός:** Σκέψεις πάνω στην Παιδαγωγική και Διδακτική Επάρκεια

10.15 - 10.30 **Π. Παπούλια:** Παιδαγωγική και Διδακτική Κατάρτιση των Καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Αγγλία

10.30 - 10.45 **Δ. Βεργίδης:** Ο θεσμός των Πανεπιστημιακών Ινστιτούτων Κατάρτισης Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (IUFM) στη Γαλλία

10.45 - 11.15 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - Καφές

11.15 - 11.30 **Γ. Χασιώτης:** Ένα πλαίσιο για την Παιδαγωγική και

Διδακτική Κατάρτιση των υποψηφίων καθηγητών Μαθηματικών

11.30 - 11.45 **Γ. Σταμέλος:** Προτεινόμενο οργανόγραμμα διατμηματικού πανεπιστημιακού φορέα χορήγησης του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας

11.45 - 12.00 **Θ. Μυλωνάς:** Προτεινόμενο Πρόγραμμα μαθημάτων

και πρακτικών ασκήσεων για την χορήγηση του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας στους υποψηφίους εκπαιδευτικούς

12.00 - 14.00 Τοποθετήσεις και συζήτηση

Οι εισηγήσεις δεν θα ξεπερνούν τα 15' της ώρας.

Γιώργος Σταμέλος

“Προτεινόμενο οργανόγραμμα διατμηματικού πανεπιστημιακού φορέα χορήγησης του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας”

Η εισήγηση αυτή έχει ως στόχο την παρουσίαση μιας πρότασης συγκεκριμένου οργανογράμματος του φορέα χορήγησης του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας στους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στα πλαίσια του Πανεπιστημίου Πατρών. Κατά συνέπεια προϋπάρχουν δύο παραδοχές. Πρώτον, η ύπαρξη ενός Νόμου (2525/97) ο οποίος δεσμεύει αλλά και αφήνει αρκετά ερωτηματικά. Δεύτερον, η υπάρχουσα δομή του Πανεπιστημίου Πατρών, που του προσδίδει μια ιδιαίτερη φυσιογνωμία.

Δεν είναι σαφές, για παράδειγμα, αν ο κύκλος σπουδών που θα καταλήγει στο εν λόγω Πιστοποιητικό θα είναι κεντρικά καθορισμένος ή όχι. Σε ποιά χρονική στιγμή θα παρέχεται. Αν η ύλη των εξετάσεων του ΑΣΕΠ θα συνδέεται άμεσα με το πρόγραμμα σπουδών του Πιστοποιητικού. Από την άλλη, είναι σαφές ότι αν το Πανεπιστήμιο θέλει να διατηρήσει το κύρος του και το κεκτημένο της ακαδημαϊκής του ελευθερίας και ανεξαρτησίας δεν είναι δυνατόν να δεχτεί τον εξωτερικό καθορισμό μαθημάτων και ύλης. Επίσης, δεν είναι ευκατάρτη η μετατροπή του Πανεπιστημίου σε “φροντιστήριο” για τις απαιτήσεις των εξετάσεων του ΑΣΕΠ.

Όσον αφορά τη δομή του Πανεπιστημίου Πατρών είναι μάλλον θετικό το γεγονός ότι σε αυτή την διαδικασία φαίνεται να εμπλέκονται δύο κατά κύριο λόγο Σχολές και όχι περισσότερες, όπως συμβαίνει σε άλλα Πανεπιστήμια.

Αναζητώντας τον χαρακτήρα του Πιστοποιητικού

Για να μπορέσει κανείς να προτείνει μια συγκεκριμένη διοικητική μορφή, χρειάζεται λοιπόν να κατανοήσει πλήρως τη φύση ενός τέτοιου Πιστοποιητικού. Για το λόγο αυτό θα μπορούσε να ξεκινήσει αφαιρετικά.

Έτσι, καταρχήν, το Πιστοποιητικό αυτό δεν μοιάζει να αποτελεί μέρος της αρχικής εκπαίδευσης των φοιτητών. Το κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα, σύμφωνα με τις επιταγές του Νόμου 1268/82, θεραπεύει μια και μόνο επιστήμη. Αυτή η επιστήμη είναι σε κάθε

περίπτωση συγκεκριμένη για όλες τις “ειδικότητες” που ενδιαφέρονται για το εν λόγω Πιστοποιητικό.

Δεν είναι επίσης μεταπτυχιακός κύκλος σπουδών, αφού ούτε ο λόγος ύπαρξής του παραπέμπει σε κάτι ανάλογο ούτε ο Νόμος το αντιμετωπίζει ως τέτοιο. Δεν μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως επανεκπαίδευση ή επιμόρφωση. Και στις δύο περιπτώσεις προϋποτίθεται μια αρχική εκπαίδευση που δεν υπάρχει, ενώ στη δεύτερη περίπτωση υπονοείται και μια επαγγελματική εμπειρία που επίσης δεν υφίσταται, αν αναφερόμαστε σε φοιτητές ή νέους πτυχιούχους.

Από την αφαιρετική αυτή προσέγγιση φαίνεται να προκύπτει η εικόνα της ιδιαίτερης φύσης ενός προγράμματος σπουδών που θα καταλήγει στο Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας. Με βάση τα προηγούμενα, αυτό το Πιστοποιητικό προϋποθέτει την κατοχή μιας επιστήμης. Αντίθετα, δεν προϋποθέτει την ύπαρξη διδακτικής ικανότητας μετάδοσης μιας επιστήμης και μάλιστα σε ένα πολύ εξειδικευμένο κοινό, με ιδιαίτερα προβλήματα και ανάγκες, όπως αυτό των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κοινό, το οποίο δεν μπορεί να ταυτιστεί με επιμορφούμενους ενδοϋπηρεσιακής ή ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης. Επιπλέον, δεν προϋποθέτει παιδαγωγική κατάρτιση, δηλαδή την ιδιαίτερη ικανότητα προσέγγισης, διαχείρισης και επίλυσης των πολύπλοκων και πολύπλευρων εκπαιδευτικών καταστάσεων μέσα στις μακρο-εκπαιδευτικές και μικρο-εκπαιδευτικές διαστάσεις τους.

Αναζητώντας τον φορέα χορήγησης του Πιστοποιητικού

Είναι σαφές ότι στα πλαίσια ενός Πανεπιστημίου τρεις είναι οι εκδοχές για τον φορέα ανάληψης οργάνωσης και υποστήριξης ενός τέτοιου προγράμματος: σε επίπεδο Τμήματος, το κάθε ενδιαφερόμενο Τμήμα ξεχωριστά, σε επίπεδο Σχολής, η κάθε ενδιαφερόμενη Σχολή ξεχωριστά, σε επίπεδο Πανεπιστημίου, μια συνεργασία των εμπλεκόμενων αρμόδιων φορέων.

Γενικές τάσεις

Η κοινωνία στην οποία ζούμε έχει να αντιμετωπίσει τρεις μεγάλες προκλήσεις. Τις επιπτώσεις της κοινωνίας της πληροφορίας, τις επιπτώσεις της διεθνοποίησης και τις επιπτώσεις του επιστημονικού και τεχνολογικού πολιτισμού¹. Οι συνέπειες και των τριών

¹ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ, 1996, *Σχέδιο Εκθεσης σχετικά με το Λευκό Βιβλίο της Επιτροπής για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση “Διδασκαλία και*

φαίνεται να δημιουργούν την ανάγκη, σε επιστημονικό επίπεδο, μιας διεπιστημονικής συνεργασίας και ανάπτυξης και σε εργασιακό επίπεδο, της συνένωσης και αναδιάταξης της επαγγελματικής αντιπροσώπευσης με στόχο την καλύτερη προάσπιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων σε μια αναδιοργανωμένη αγορά εργασίας με νέες παραγωγικές δομές και σχέσεις.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, τα νέα προγράμματα σπουδών των ελληνικών Πανεπιστημίων λαμβάνουν υπόψη τους τις νέες συνθήκες. Πράγματι, η δια-πανεπιστημιακή και / ή η δια-Τμηματική συνεργασία φαίνεται να συνθέτουν την νέα πραγματικότητα. Είναι σημαντικό να παρατηρήσει κανείς ότι Πανεπιστήμια που δίσταζαν, ή αντιδρούσαν, σε δια-πανεπιστημιακές συνεργασίες και Τμήματα με παραδοσιακές σχέσεις έντασης και σύγκρουσης, συνεργάζονται για την υλοποίηση κοινών προγραμμάτων σπουδών. Κατά την αντίληψή μου, αυτό αποτελεί μια θετικότερη εξέλιξη και πρέπει να θεωρηθεί ως ένα κεκτημένο του ελληνικού Πανεπιστημίου.

Η Περίπτωση του Πανεπιστημίου Πατρών

Στα πλαίσια του Πανεπιστημίου Πατρών, δύο Σχολές, η Σχολή Θετικών Επιστημών (ΣΘΕ) και η Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (ΣΑΚΕ), με τα Τμήματά τους, εμπλέκονται καταρχήν στο υπό διαμόρφωση πρόγραμμα για το Πιστοποιητικό.

Με βάση τα όσα διατυπώθηκαν παραπάνω, κατά την αναζήτηση του χαρακτήρα του Πιστοποιητικού, δεν μοιάζει καταρχήν να υπάρχει αυτή τη στιγμή Τμήμα που να μπορεί να διασφαλίζει και την αρχική εκπαίδευση σε μια επιστήμη, και την διδακτική ικανότητα και την παιδαγωγική κατάρτιση. Σύμφωνα με τον ισχύοντα Νόμο για τα Πανεπιστήμια, τόσο τα Τμήματα της Σχολής Θετικών Επιστημών όσο και τα νέα Τμήματα της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, θεραπεύουν μια κάθε φορά επιστήμη. Από την άλλη, τα Παιδαγωγικά Τμήματα έχουν ως σκοπό την καλλιέργεια και προαγωγή των Επιστημών της Αγωγής (Ν.1268/82, αρ.1, παρ.2).

Κατά την άποψή μου, η σκέψη για ανάπτυξη προγράμματος σπουδών που θα οδηγούσε στο Πιστοποιητικό Διδακτικής και Παιδαγωγικής Κατάρτισης από κάθε ενδιαφερόμενο Τμήμα είναι καταρχήν θεμιτή. Τα Τμήματα θα μπορούσαν να αναζητήσουν την στελέχωσή τους με το απαραίτητο προσωπικό που θα διασφάλιζε την ανάπτυξη του εν λόγω

Μάθηση” προς την κοινωνία της γνώσης, COM(95)0590-CA-0597, εκδ. Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 29/11/96.

προγράμματος. Βέβαια, θα υπήρχε μια παραμόρφωση των απαιτήσεων του Νόμου, για τη φυσιογνωμία ενός εκάστου πανεπιστημιακού Τμήματος, όμως αυτό, για την ελληνική πραγματικότητα, θα ήταν το τελευταίο εμπόδιο.

Παρόλα αυτά, μια τέτοια προοπτική θα είχε δύο ουσιώδη μειονεκτήματα.

Την κατασπατάληση ανθρωπίνων δυνάμεων και οικονομικών πόρων, στο βαθμό που τα παράλληλα προγράμματα θα είχαν κατά το μεγαλύτερο τμήμα τους το ίδιο περιεχόμενο. Το μόνο που θα άλλαζε θα ήταν κάθε φορά η εξειδικευμένη της διδακτική κάθε επιστήμης. Το μάλλον κακό προηγούμενο των κατακερματισμένων Παιδαγωγικών Τμημάτων αποδεικνύει του λόγου το αληθές και θα ήταν λάθος να μην λειτουργήσει ως εμπειρία προς αποφυγή². Παράλληλα, μια τέτοια προοπτική, από τη μια δεν θα λάμβανε υπόψη της τη σύγχρονη γενική τάση για διεπιστημονική συνεργασία και από την άλλη θα ακύρωνε τις τελευταίες κατακτήσεις των ελληνικών Πανεπιστημίων, δηλαδή την δια-Τμηματική συνεργασία. Θα ήταν έτσι, μια μάλλον ξεπερασμένη, συντηρητική και παλαιομοδίτικη συνταγή.

Δεύτερο σοβαρό μειονέκτημα θα ήταν η διαιώνιση της πολυδιάσπασης του εκπαιδευτικού χώρου που προετοιμάζει για ένα και το ίδιο επάγγελμα: αυτό του “εκπαιδευτικού”. Τη στιγμή που όλοι συνενώνονται για να γίνουν ισχυρότεροι και αναδιατυπώνουν επαγγελματικά αιτήματα που συνάδουν με τις νέες εργασιακές δομές και φόρμες, θα ήταν ίσως μοιραίο λάθος η διαιώνιση του ισχύοντος προβληματικού τρόπου επαγγελματικής συγκρότησης των εκπαιδευτικών. Σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα που “εκρήγνυται”, που πολυδιασπάται και μετουσιώνεται σε παράλληλα, επάλληλα και συγκοινωνούντα εκπαιδευτικά δίκτυα που δεν τελειώνουν ποτέ (δια βίου μάθηση), κατά κανόνα μακριά και πέρα από τον παραδοσιακό τρόπο συγκρότησης της διοικητικής δομής του ΥΠΕΠΘ, η αδυναμία ενιαίας επαγγελματικής αντιπροσώπευσης των εκπαιδευτικών εξασθενίζει, εξ αντικειμένου, τη θέση τους και τους καθλώνει σε ρόλο κομπάρσου σε ένα τεράστιο καινούργιο, πλην άναρχο, εργασιακό χώρο που άλλοι τρέχουν να καταλάβουν. Είναι σαφές ότι πάντα θα υπάρχουν συμπάθειες και αντιπάθειες, συμπράξεις και ανταγωνισμοί, αλλά αυτοί πρέπει, και μπορούν, να αναπτύσσονται μέσα σε μια κοινή, ενιαία και συμπαγή επαγγελματική αντιπροσώπευση. Κάτι που έχουν πετύχει προ πολλού άλλοι επαγγελματικοί χώροι, με θετικότερα γι’ αυτούς αποτελέσματα, χωρίς να αίρουν τις εσωτερικές τους εντάσεις και προστριβές.

² ΣΤΑΜΕΛΟΣ Γ, 1999, *Τα Πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα: Καταβολές-Παρούσα Κατάσταση - Προοπτικές*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.

Είναι προφανές ότι τα ίδια μειονεκτήματα θεωρώ ότι ισχύουν και για την περίπτωση ανάπτυξης δύο παράλληλων προγραμμάτων σε επίπεδο Σχολής (ΣΘΕ και ΣΑΚΕ).

Διαμορφώνοντας μια πρόταση...

Με βάση τα προηγούμενα καταλήγω στην συγκρότηση της πρότασης για ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών στα πλαίσια του Πανεπιστημίου μας και με την ισότιμη συνεργασία των δύο ενδιαφερομένων Σχολών. Το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να έχει την δική του διοίκηση με αντιπροσώπηση και από τις δύο Σχολές και υπό την αιγίδα της πανεπιστημιακής διοίκησης. Η πλήρης, πλην ενδεικτική ως προς τις λεπτομέρειές της πρότασή μου, φαίνεται με σαφήνεια στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί. Έτσι, και μόνο ενδεικτικά θα πρότεινα η διοίκηση ενός κοινού προγράμματος να συγκροτείται από δύο (2) εκπροσώπους των Σχολών ΣΘΕ και ΣΑΚΕ και τον κάθε φορά αντιπρύτανη ακαδημαϊκών υποθέσεων ως αντιπρόσωπο του Πανεπιστημίου, υπό την αιγίδα του οποίου θα λειτουργεί το πρόγραμμα για το Πιστοποιητικό Διδακτικής και Παιδαγωγικής Κατάρτισης που ορίζει ο Ν.2525/97.

Θεόδωρος Μυλωνάς

«Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Κατάρτισης υποψηφίων Εκπαιδευτικών»

Το Πρόγραμμα εξ ορισμού είναι κανονιστικό. Όταν μιλάει κανείς στο Πανεπιστημιακό περιβάλλον πρέπει με κάθε τρόπο να αποφύγει να πει πράγματα αυτονόητα ή τεχνικού χαρακτήρα. Πρέπει να κινηθεί σε ένα επίπεδο Αρχών, από τις οποίες προκύπτουν τα επιμέρους... Αλλά η ΗΜΕΡΙΔΑ δεν οργανώθηκε με πρόθεση να γίνει συστηματική προσέγγιση του ουσιώδους για την εκπαίδευση ζητήματος της Παιδαγωγικής και Διδακτικής κατάρτισης των Εκπαιδευτικών, που θέτει σήμερα για πρώτη φορά, με τρόπο μοναδικό η ίδια η Πολιτεία, αλλά κυρίως για να ξεκινήσει μια σοβαρή συζήτηση και να καλλιεργηθεί ένας πολύπλευρος και πολυδιάστατος για το ζήτημα προβληματισμός, από τον οποίο υπάρχουν πιθανότητες να προκύψουν συγκεκριμένες προτάσεις.